

Høringssvar fra Fagpressen

Høring - forslag til ny postlov

1. Innledning

Fagpressen viser til Samferdselsdepartementets høringsnotat om forslag til ny postlov, som følger opp Postutvalgets rapport om fremtidens posttjenester. Vi avgrenser høringssvaret til forhold som kan få direkte konsekvenser for distribusjonen av redaktørstyrte fagmedier i Norge.

Fagpressen takker for muligheten til å komme med innspill.

Fagpressens hovedanliggende er at redaktørstyrte fagblader og tidsskrifter i liten grad omtales i Postutvalgets rapport og ikke er behandlet eksplisitt i lovforslaget. Samtidig åpner forslaget for endringer som kan gi fagmediene vesentlig svekket tilgang til postdistribusjon, herunder:

- avvikling av leveringsplikt og overgang til avbøtende tiltak som kan bli for snevert innrettet.
- ensidig fastsettelse av priser og vilkår for ny portokategori («bladporto»)
- krav til standardisert format og produksjon som kan gripe inn i uttrykksform og redaksjonell frihet

Fagpressen ber departementet tydeliggjøre i lovtekst eller forarbeider at redaktørstyrte fagmedier skal vurderes på linje med aviser ved utforming av avbøtende tiltak etter § 19, og at lovens formål (§ 1) også omfatter distribusjon av redaksjonelt og samfunnsviktig innhold, herunder fagmedier.

2. Fakta og betydning

Fagpressen er interesse- og bransjeorganisasjonen for fag- og nisjemedier. Redaksjonell selvstendighet er et absolutt vilkår for medlemskap, og redaktørenes rettigheter og plikter vernes i tråd med redaktørplakaten og medieansvarsloven. Medlemsmediene dekker et bredt spekter av samfunnsområder og yrkesgrupper, og er en viktig del av det norske mediemangfoldet.

Her er tallene:

Per januar 2026 har Fagpressen 227 medlemsmedier, hvorav 164 utgir papirutgaver. Det samlede revisorgodkjente gjennomsnittlige opplaget per utgivelse er 3 120 463 eksemplarer/abonnenter, med en gjennomsnittlig utgivelsesfrekvens på om lag åtte utgivelser per år. Til sammenligning er det samlede avisopplaget i Norge under 800 000, dog med en langt høyere frekvens. Digitalt når fagmediene samlet over 500 000 unike daglige brukere.

Tallene viser at trykte fagmedier utgjør et svært stort volum av periodiske redaktørstyrte publikasjoner i Norge. Og fysisk distribusjon er en forutsetning for å nå målgrupper/

befolkningen med viktig fag- og dybdejournalistikk, særlig ikke-digitale og digitalt sårbare grupper.

Fagpressen støtter avisenes behov for avbøtende tiltak

Fagpressen støtter Mediebedriftenes Landsforening (MBL) sitt høringssvar, herunder omtalen av distribusjonens betydning for demokrati og beredskap og behovet for lik tilgang til nyheter for ikke-digitale brukere.

Fagpressen støtter de avbøtende tiltak som MBL foreslår på vegne av norske aviser. Spesielt vil vi peke på viktigheten av at staten sikrer avisdistribusjon minimum fire faste dager per uke i områder uten kommersielt avisdistribusjonsnett: tirsdag, torsdag, fredag og lørdag.

Det anslås at om lag 600.000 nordmenn helt eller delvis kan regnes som ikke-digitale. Fagbladet Pensjonisten er et relevant eksempel på redaktørstyrt medium som er overrepresentert i denne gruppen, med 230.000 i opplag og uten digital distribusjon.

3. Overordnet bekymring: Fagmedier faller ut av loven

En sentral svakhet ved Postutvalgets rapport og forslaget til ny postlov er at norsk fagpresse ikke omtales eller behandles eksplisitt. Dette til tross for at fagblader, tidsskrifter og magasiner (samlebetegnet «blad i abonnement») spiller en vesentlig rolle i formidlingen av fagkunnskap, profesjonsutvikling, organisasjonsdemokrati og offentlig opplysning innen en rekke samfunnsområder.

Fagpressen mener det er helt nødvendig at redaktørstyrte fagblader, tidsskrifter og magasiner som oppfyller redaksjonelle og samfunnsmessige kriterier, eksplisitt omtales i postloven eller i forarbeidene som aktuelle for statlige avbøtende tiltak, på linje med aviser.

Fagpressen deler departementets mål om en fremtidsrettet og bærekraftig postsektor. Samtidig innebærer forslaget slik det nå foreligger en betydelig risiko for at fagmediene mister reell tilgang til rimelig og forutsigbar postkassedistribusjon. Dette kan få alvorlige demokratiske og kunnskapspolitiske konsekvenser.

Avvikling av leveringsplikt

Fagpressen er bekymret for at departementet foreslår å avvikle dagens system med leveringspliktige posttjenester og erstatte dette med «avbøtende tiltak». Denne nye modellen åpner for at markedet skal levere posttjenester der det er kommersielt mulig, og at staten skal gripe inn der det er «strengt nødvendig» med avbøtende tiltak som ikke er markedsforstyrrende.

Fagpressen frykter at konsekvensen av å avvikle leveringsplikten vil bli et betydelig redusert tilbud, svekket kvalitet og en prising som i praksis brukes til å regulere volumet til Postens reduserte kapasitet. Postutvalgets rapport pekte nettopp på prising som et effektivt virkemiddel for å tilpasse etterspørselen til distribusjonskapasiteten. For fagmedier med små marginer kan dette få store negative konsekvenser.

4. Konkrete konsekvenser for fagmedier: Postens varslede endringer

Fagpressen opplever at både Postutvalget og departementet legger til grunn at distribusjon én dag i uken tilfredsstiller behovene til norske fagmedier fordi bladene har lav distribusjonsfrekvens. Videre opplever Fagpressen at dette er årsaken til at redaktørstyrte fagmedier ikke er omhandlet i Postutvalgets rapport og heller ikke spesielt omtalt i forbindelse med høringen om ny postlov.

Det er imidlertid ikke slik at endringer i postloven er uproblematisk for fagmediene. De foreslåtte endingene får betydelige konsekvenser for Posten, som i dag distribuerer om lag 80 prosent av fagmedienes fysiske opplag - over 20 millioner enkeltteksemplarer årlig.

Som følge av forslaget til ny postlov har Posten orientert Fagpressen om omfattende endringer i distribusjonen av fagmedier. Posten varslar at dagens ordning, der fagblader distribueres som brev med navn og adresse påtrykket, vil avvikles til fordel for elektronisk adressebok (budbok). Posten opplyser videre at de vil opprette en egen og ny produksjonslinje for «blad i abonnement» og gjeninnføre en ny portokategori – «bladporto» - i tillegg til brevporto og avisporto.

Posten har videre opplyst at:

- det vil stilles krav om standardisert format for alle blader av produksjonsmessige årsaker.
- navn og adresse vil erstattes som identifikator, til fordel for elektronisk budbok
- pris og vilkår for den nye bladporten vil fastsettes ensidig av Posten jf avvikling av leveringsplikt.

Fagpressen mener at disse endringene i praksis innebærer en vesentlig risiko for fagmedienes distribusjon og muligheter til utvikling. Krav om standardisert format kan bli et inngrep i redaksjonell frihet og uttrykksform, ved at Posten gis anledning til å stille bindende produksjonskrav som påvirker utgivers publiseringsform.

Videre er Fagpressen bekymret for at etableringen av en egen produksjonslinje for fagblader, kombinert med overgang til elektronisk budbok, vil være krevende i et budnett med sterkt redusert kapasitet. Erfaringer fra Danmark viser at distributører i slike situasjoner kan velge bort enkelte produktgrupper eller prise dem på et nivå som gjør distribusjon urealistisk for fagmedier.

Lovforslaget åpner dermed for at Posten både kan diktere format, etablere isolert produksjon og fastsette priser basert på egne markedsvurderinger, uten at loven samtidig tydelig sikrer tilstrekkelige avbøtende mekanismer for redaktørstyrte fagmedier.

Fagpressen anerkjenner at Posten må finne forenklede og standardiserte løsninger for fremtidens postkassedistribusjon basert på forslaget til ny postlov og Postutvalgets

rapport. Det fremstår likevel ikke som om lovgiver har vurdert hvor inngripende og store konsekvenser dette kan bli for norske fagmedier.

5. Merknader til § 1 – Lovens formål

Fagpressen støtter at retten til å sende og motta post tydeliggjøres som en brukerrettighet. Samtidig mener vi at lovens formål i for liten grad reflekterer betydningen av trykt, redaksjonelt innhold for demokrati, kunnskap og samfunnsberedskap.

Fagpressen mener at:

- Redaktørstyrte fag- og nisjemedier må likestilles med aviser i vurderingen av hvilke posttjenester staten skal sikre gjennom avbøtende tiltak.
- Det foreligger ikke et saklig grunnlag for å skille mellom aviser og fagmedier når det gjelder samfunnsrolle, demokratisk funksjon og behov for fysisk distribusjon.
- Selv om fagblader i dagens postlov regnes som «brev», er de i samfunnsmessig forstand medier med tydelig samfunnsoppdrag

Fagpressens forslag:

Fagpressen foreslår at det i § 1 eller i lovens forarbeider presiseres at postlovens formål også omfatter å sikre distribusjon av redaksjonelt og samfunnsviktig innhold, herunder fagblader og tidsskrifter, som ledd i et velfungerende demokrati og et kunnskapsbasert samfunn. En slik presisering vil gi nødvendig tolkningsretning for senere vurderinger etter § 19.

6. Merknader til § 19 – Avbøtende tiltak

Fagpressen støtter overgangen fra et rigid leveringspliktregime til mer fleksible og målrettede avbøtende tiltak. Samtidig skaper det et prinsipielt og praktisk skille når staten legger opp til videreføring av kjøp av avisdistribusjon, uten å vurdere tilsvarende løsninger for fagblader. Begge mediekategorier er underlagt medieansvarsloven og har sentrale samfunnsfunksjoner.

Fagpressens forslag:

Fagpressen foreslår at det i § 19 eller i tilhørende forarbeider tydeliggjøres at:

- redaktørstyrte fagblader og tidsskrifter skal inngå i vurderingen av avbøtende tiltak.
- tiltak kan utformes innholdsbasert og sektorvis, ikke bare geografisk.
- vurderingene skal bygge på demokratiske, kunnskapspolitiske og beredskapsmessige hensyn.

Dette er etter Fagpressens syn i tråd med departementets mål om mer treffsikre og kunnskapsbaserte tiltak.

7. Avsluttende merknad

Fagpressens anliggende er ikke å bevare dagens postordning uendret. Vi deler departementets mål om et bærekraftig og fremtidsrettet posttilbud. Samtidig er det avgjørende at omleggingen ikke får utilsiktede konsekvenser for fag- og nisjemedier, som allerede opererer i et krevende marked.

En ny postlov må bidra til å styrke – ikke svekke – det norske mediemangfoldet. Fagmediene må likestilles med aviser og inn i avbøtende tiltak.

Fagpressen ber departementet ta våre innspill med i det videre lovarbeidet, og ber om møte med departementet for å drøfte konsekvenser og avbøtende tiltak.

Med vennlig hilsen

Fagpressen

Per Brikt Olsen

Administrerende direktør